

גשם – רחמי שמים ורחמי אדם

רקע:

במשקעים בכלל ובגשם בפרט, קיים סוד שעדיין לא פוענח.

חז"ל מציעים נקודת מבט מוסרית על תופעות הגשם והמוסר ומבקשים ללמדנו את הקשרים בין הגשם לבין השגחה, פרנסה, צדקה, ערבות הדדית ואומץ אזרחי. הגשם מגיע מדי שנה והוא משפיע ומכריע לא רק על השדות והנחלים- אלא גם על האדם עצמו.

בלימוד זה נבחן את מערכת היחסים שבין האדם לגשמי

שאלות לעיון והעמקה:

א. גשם ופרנסה

• מה ביקש רבי יוחנן לומר בכך שיש דברים שהם בידי שמים? האם בתחומים אלו אין מקום למעשה האדם?

ב. הגשם והרחמים

- מהי משמעות הביטוי "התמלאו רחמים"? מהיכן יכול אדם להתמלא ברחמים?
- על פי הסיפור, מיהו זה שהתמלא ברחמים באמת?
- כיצד דמות זו מאירה את הערכים אומץ אזרחי וערבות הדדית באור חדש?

ג. גשם בעיתו

- גם בשיר של אליגון יש קשר בין הגשם לבין נתינה ואהבה. איך אתם מבינים את הקשר כפי שמוצג?
- אילו קשרים יש ביניכם לבין הגשם? נסו לחשוב כיצד הגשם משפיע עליכם באופן אישי

א. גשם ופרנסה – לא רק בידי האדם

אמר רבי יוחנן: שלשה מפתחות בידו

של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח, ואלו הן:

מפתח של גשמים,

מפתח של חיה [הריון ולידה],

ומפתח של תחיית המתים...

בארץ ישראל [אומרים]: אף מפתח של פרנסה...

ורבי יוחנן - מדוע אינו מחשיב את

הפרנסה [שגם היא בידי הקדוש ברוך הוא]?

אלא אמר רבי יוחנן: גשמים הם הפרנסה.

ב. הגשם והרחמים

בימינו של רבי תנחומא היו צריכין ישראל לתענית.

באו אצלו, אמרו לו: רבי גזור תענית,

גזור תענית יום ראשון, יום שני, יום שלישי, ולא ירד גשם.

כנס ודרש להם, אמר להם: בני התמלאו רחמים אלו על אלו והקב"ה מתמלא עליכם רחמים.

עד שהן מחלקין צדקה לענייהם ראו אדם אחד נותן מעות לגרושתו [לפי ההלכה זהו מעשה אסור מחשש יבואו לידי עברה].

באו אצל רבי תנחומא ואמרו לו: מה אנו יושבים פה

והמעשה שם [שחשבו שבשל העברה של אותו אדם עם גרושתו נגזרה גזרת הצרות]?

אמר להם: מה ראיתם?

אמרו לו: ראינו אדם פלוני נותן מעות לגרושתו, שלח אחריהם [האדם וגרושתו] והביאים.

אמר לו [רבי תנחומא לאדם]: מה היא לך זו?

אמר לו: גרושתי היא.

אמר לו: מפני מה נתת מעות לגרושתך?

אמר לו: ראיתי אותה בצרה והתמלאתי עליה רחמים.

הגביה רבי תנחומא פניו למעלה ואמר: ריבון כל העולמים, זה שאין לזו עליו מזונות, ראה אותה בצרה ונתמלא רחמים עליה,

אתה שכתוב בך חנון ורחום ואנו בניך בני ידידיך בני אברהם יצחק ויעקב, על אחת כמה וכמה שתימלא עלינו רחמים. מידי ירדו גשמים ונתרווח העולם.

בראשית רבה פרשה לג, ג'

ג. גשם בעיתו

גשם בעיתו, כמה עצב בא איתו

הכל עצר, הכל עמד, רק הגשם בא לו בזמן.

ולו לא אכפת

שבלילות שם קר מאוד

שבחולות קשה לבכות

שאין על מי להתרפק

כשבחוץ הגשם דופק.

ותן מחומך ותן מאורך

ותן לשדות רק גשם ברכה

ותן מפיתך ביד רחבה

ותן לנו זמן לאהבה

גשם בעיתו, ואומרים שככה טוב

על בגד קיץ, סוודר ישן

ובכיס מכתב מאי שם.

גשם מתוק

גשם נשק אותו בשמי

גשם לטף את הפנים

הבאת גשם בעיתו

אז הבא, הבא לי אותו

ותן מחומך ותן מאורך...

גשם בעיתו, כמה עצב בא איתו

הבא, הבא לי אותו

גשם בעיתו.

תלמה אליגון רוז

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ב'